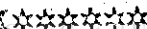

Nro. 34.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Kedden Oktober 27-ik napján 1812-dik
esztendőben.

B é t s.

Nemes KözépSzólnok Vármegye első Al-Ispóját
Tekint. Nemes Zilahi *Laskay Sámuel* Urat, szá-
mos esztendőig való hív és hasznos szolgálatjá-
ra nézve, és azon tekintetből is, hogy néhai Bá-
ró *Wesselényi Miklós* Eő Ispán Úrnak 1809 dik
esztendőben lett halála után, azon Nemes Vár-
megyét, mint Orodinarius Vice Ispány mind ad-
dig, míg Báró *Wesselényi József* Eő Nagysága an-
nak ebben az esztendőben Adminisztrátorává tété-
tt volna, nagy böltsességgel, és a' Nemes Pub-
likum tellyes meg elégedésére kormányozta, Kir.
Tanátsosi rangra emelni kegyelmesen méltózta-
tott Eő Cs. K. Felsége.

Orosz Birodalom.

Néhány Német Országi közönséges levelekben azoknak az Orosz Generálisoknak életek, a' kik a' jelen való háborúban esméretesekké lettek, rövideden előadatik. — *Tormasow* Generál Lajtinant, a' ki az Orosz Armádiának 9-dik és 15-dik osztályait kormányozza, és most a' Török Országból vissza ment Orosz hadi seregekkel megerössített, az 1792-ik és 1794 ik esztendőkbéli Lengyel Országi hadakozásokban esméretessé tette magát, és még akkor csak General Major volt. Néhai *II. Katalin* Orosz Császárné az ő vitézi bátorságát nagyon betsülte, és noha őtet *Kosciusko* Lengyel Generális a' Warsau és Krakau közt esett verekedésben nagyon megverte, még is mindazáltal szembetűnőképen megkülömböztette őtet, a' *Wladimir* vitézi rendének nagy keresztével, és egy gyémánt kövel rakott kardal ajándékozván meg őtet. Azon idő pontjától fogva mindenkor szolgálatban volt, de nem mint fő vezér, hanem a' Frantziák ellen való háborúban 1806-ik, és Finlándiában 1810-ik esztendőben a' *Benningsen* fő vezérlése alatt, a' midőn mindenkor megkülömböztette magát. — Az ő jelenvaló háborúban mutatott vitéz tettei friss emlékezetünkben vannak.

Platow a' Kozákoknak Hetmanjok, avagy Fő Vezérjek, a' maga, és az alatta lévő Kozákoknak vakmerő bátorságok által magát egynéhány háborúban esméretessé 's híressé tette, ám- bár az ellenséggel való verekedésekben a' maga lovasaival soha semmi elválasztó dolgot nem mivel, 57 esztendőskorában való, igen bátor és fortélyos ember. Az ő Dóni Kozákjai nálánál

nagyobb h r st e' világon nem esm rnek, igaz is, hogy a' török, persiai és más háborúban mind az ellenséges seregeknek, mind a' föld népének nagy félelmekre voltak; de a' jelenvaló háborúban hátat vetett nékik a' hadi szerentse. (a)

Baggowut General Lajtinant a' Prusszusok  s Oroszok közt támadt háborúban lett leg elsőben esméretessé, a' mellyben Feldmarsal *Benningen* vezérlése alatt v t zi módon viselte magát. A' jelenvaló háborúban az Orosz Cs sz, Arm dja 2-ik osztályát k rm nyozza. Az 1806-ik esztendő Decemb. 26-ik napján esett verekedésben jelesen meg különböztette magát.

(a) D ni Kozákoknak neveztetnek azok a' Kozákok, a' kik a' Ki viai helytart s gban a' Don, Donecz Medveczi, Coperi,  s Busuluki folyóvizek mellett laknak, 130 városokat, és Slobodakot b rnek. Ezektől a' D ni Koz kokt l származtak a' Wolgai, Terkisi, Grebenskisi,  s Sib riai Kozákok. A' Kozákok közönségesen olyan népek, a' kik a' Tatár  s Török Országokban, nevezetessen Ukrajni ban laknak, és három rendbéliek Európában  s Asi ban. A' Lengyel vagy Sapori Kozákok Vohlhini ban, Ukrajni ban és a' Don  s Dnieper folyóvizek mellett fekvő tartományokban és szigetekben lakoznak, és t bnire az Orosz Birodalom alatt vannak, másként Hajdamakoknak is neveztetnek. — Az Orosz Kozákok a' Kiowi Vajdaságban, a' Török Kozákok pedig, a' kik a' Fényes Port -

Markow Genrál - Lajtnant 52 esztendőös ember, az 1807 ik esztendőbéli háborúban a' Marsal *Benningsen* fő vezérlése alatt volt Orosz Armádia egy osztály seregét vezérelte, és az elvesztett Dántzig városának visszavételére küldetett, Mohrungen mellett a' Ponte - Corvoi Hertzeg (mostani Svécziái korona hertzeg volt Marsal *Bernadotte*) vezérlése alatt volt Frantzia hadi népre Pfarrersfelden falu mellett bukkanyván, avval 1807-ik esztendőben, Januarius 15-ik napján ke-

nak adóznak, a' Dnieper folyóvíz mellett, és az Oczakóvi Tatároknak földökön laknak.

Hajdan minden itt leírt Kozákok a' Lengyel Korona alatt voltak, és az Ország határaitra telepítették le azért, hogy azt a' Tatárok ellen őrizték és védelmezzék; de minekutánna 1652-ik esztendőben meg bosszantottak, és semmi elégtételt nem nyertek volna, gyakorta való feltámadások által ezer meg ezer bosszúságot okoztak a' Lengyeleknek, míg végtére a' Lengyelek és Oroszok közt 1667-ik esztendőben kötött békességben egész Ukrajnia a' Dnieperen túl lévő hajlékaikkal együtt az Oroszoknak engedettek, és azon idő pontjától fogva a' Lengyel és Orosz Kozákok közt különbség tétellett, Görög valláson vannak, erős és izmos emberek, szabadságokat szeretők, jó katonák, de jobb haramják, mellnek valamint a' szárazon, úgy a' fekete tengeren is elég példáját adják.

ményen megütközött, mellyben ditsősséggel, de minden győzelem nélkül hagyta el a' tsata piatztot. A' jelenvaló háborúban Wohlhiniában két gyalog, és egy lovas osztály sereg bízott kormányozására.

A' Bukaresti tudósításokból azt olvassuk, hogy a' Fényes Porta parantsolatot adott a' Duna mellett táborozó Török hadi seregeknek, hogy a' Moldvai és Havasalföldi hertzegeket, melyeket ennekelőtte a' Hospodárok avagy Vajdák szabadon igazgattak, 's azokban semmi Török katonák nem voltak, most azok által foglaltassanak el, és az onnan kimarsirozó Orosz hadi seregeket a' Pruth vizéig nyomba kövessék. Az e' miatt támadt nyughatatlanság és félelem sok Bojárokat arra bírta, hogy hazájokat, 's honnyait elhagyván az Austriai földön telepedjenek le. — Bojároknak nevezettek hajdan Moskauban a' Státusnak elsőbb rangú tisztviselői, a' kiket a' leg régibb, és leg nevezetesebb familiákból magok a' Czárck neveztek ki, 's leg többen közöttök *Knések*, az az, hertzegek voltak. — Első Péter Orosz Császár uralkodása alatt, a' midőn tudniillik az egész Orosz Constitutzió új formába ötetett vala, ez a' nevezet megszűnt, és csak néhány régi házak tarthatták azt meg, nevezetessen a' *Nariskyn, Galliczin, Repnin, Dolgoruki*, és *Romanovi* Familiák.

A' Pétersburgi közönséges levelek szerint, a' Moskaui, Smolenski, és Kalugai helytartóságokban lakó nemesség azt végzette, hogy 125 ezer főből álló lovas és gyalog katonaságot állítson ki a' Frantzia Császár ellen. Ez ugyan mind 6 magokra, mind az Orosz Birodalomra

nézve igen hasznos végzés volt; de a' mint a' *Napoleon* Császár, és az egyesült Frantzia nagy Ármádának győzedelmeiből, és sebes lépésekkel való előmenetelekből könnyen meg lehet ítélni, az Orosz Nemességnek feltett tüzéje füstbe ment. — Az özvegy Császárné *Mária Feodrowna I. Sántor* Császárnak édes anyja arra határozta meg magát, hogy valameddig a' jelenvaló háború tart, miold addig ötven ezer rubelt fog esztendőnként a' haza védelmezőinek köntösre adni.

Moskaunak Gubernátorává a' Trevisói hertzeg (*Marsal Mortier*) a' Moskau tartomány Intendánsává *Lesseps* Generál Consul, a' Moskauban lévő hadi seregeknek vezérévé Generál *Mailhaud* tétettek. — A' Frantzia előjáró sereg a' Pakve folyóvíz mentében fekszik.

A' Moskaui közönséges újság levelek szerént mikelőtte hertzeg *Kutusow* az Orosz Ármádának fő vezérlését kezére vette volna, onnan lettemenetele előtt való napon a' fő templombamenyén nagy buzgósággal imádkozott, és kért a' mindenható Istentől segedelmet. A' *Te Deum laudamus* után az oda való fő Pap és Metropolita egy szent keresztet nyújtott ennek a' nagy hősnek kezébe, 's őtet a' szentelt vízzel meg hintette. E' meg lévén egy igen szép és aranyil felékesített *Casani Sz. Mária* képével ajándékozta őtet meg, mellyet ez a' nagy hős, tudniillik *Kutusow* maga nyakára függesztvén nagy buzgósággal imádkozta a' Mindenhatót, és segedelmet kért tőlle. A' templomba nagy számmal gyűlt minden kar és rendbéli emberek könnyekkel elegyített örömmel áldották ezt az útnak készült hērost. Áldották a' Császár szentséges

személyét is, a' ki a' vitéz Orosz Armádiának fő vezérlését erre a' nagy és fegyverben megé- szült hősra bízta.

Hadi Történetek.

Hertzeg *Kutusow* az Orosz Csász. Armádiá- nak Generálissimussa a' Pétersburgi hivatal sze- rént való újság leveleknek 29-ik Augustusi darab- ja szerént a' Gavewo-Salmisói fő hadi kvártély- hoz menvén az első és második armádiát össze kaptolva, és Wiasmából Gshas felé hátrálóba lenni találta, a' hol Generál *Barclai de Tolly* az Orosz Armádiának fekvését bátorságosnak, és az ütközetre alkalmatosnak lenni nem találta. — Generálissimus hertzeg *Kutusow* magában eltö- kéllette, hogy addig, míg Moskauból és Kalugá- ból a' segítő seregek hozzá nem érkeznek, az ellenséggel szembeszállani nem fog. Ilyenképen igyekezett ő a' vezérlésére bízott armádiát meg erősíteni, és az ellenséget meg gyengíteni, a' ki mennél előbbre nyomult, annál távolabb esett a' hozzá ment segítő seregektől. E' volt a' hertzeg *Kutusow* plánuma.

Még minkeelőtte az Orosz armádiához ment volna, a' tartalék armádia vezérének *Milloradovits* Generálnak parantsolatot küldött, hogy a' maga hadi népével és a' Moskau helytartóságbé- li katonasággal *Markoff* Generál Lajtinánt vezér- lése alatt *Moshaiskba* marsirozzon. Az ezen vá- rostól 11 verstre fekvő falu *Borodino* választatott ki arra, a' hol az ellenséget elvárják. Az ezen falu háta megett lévő positio jobb felől, és az ár- mádia dereka meglehetősen erős volt, és egy mély patak: védelmeztetett; de bal oldalról, melly *Simenoffsku* faluhoz támaszkodott, nem volt olly

alkalmas, és azt a Smolenszkói Moshaisk felé vivő úton meg lehetett volna kerülni. Ennek a veszélynek eltávoztatására az Ármádiának bal szárnyát egynéhány földvárakkal meg erősítette a fő vezér, 's nevezetesen Semenovskához másfél ágyú lövésre egy olly földvárat készített, melly az ő vélekedése szerént, ha szinte elfoglattatott volna is az ellenség által, még is semmi változás nem esett volna a védelmezés alkotmányában, és mindenkor hátráltatni lehetett volna az ellenséget.

Még el sem végezték ezeket a munkákat közzékelletesen, midőn az ellenség September 5 dik napján már meg jelent, 's annak előseregét egyenesen a falu előtt való földvár ellen küldötte, és abban a szempillantásban elkezdődött a kemény verekedés elsőben a Kanownitzin Gen. Lajtant vezérelése alatt volt útósereggel, melly az Ármádia bal szárnyán volt, 's azután pedig a hertzeg Bagration Ármádiájával. — A földvárakat, mellyeket a föld keménysége miatt tökéletesen elvégezni nem lehetett, délután négy órától fogva egész éjjelig védelmezték az Oroszok, és hol elvesztették, hol ismét vissza nyerték, végtére éjjel elhagyták, 's nyóltz ágyút elvesztettek.

September 6-ik napját holmi apró és tsekély tsatózásokkal töltötték el. Az ellenség a maga fő erejét Ármádiájának jobb szárnyára húzta, bal szárnyát pedig batteriákkal erősítette meg. Generálissimus Kutusow, a ki eleve ellátta azt, hogy az ellenség az Orosz Ármádiának bal szárnyát fogná leghevesebben megtámadni, következő rendeléseket tett, a 2-ik, 4-ik, 6-ik, és

7-ik corpusokat két gyalog seregből álló lineával fedeztette, ezeknek hátok megá állítottak ki a' a' lovas seregék. A' Csász. testőző lovas seregek az ármádia dereka és bal szárnya közt rezervába állottak, melly ezen kívül a' 3-ik corpustól fedeztetett. Hogy az Orosz ármádia gyengébb bal szárnyát meg lehessen erőssíteni, Gen. Lajtinant *Tutskoff* a' harmadik corpussal, és a' Moskaui militziával az ott lévő sűrű erdőtske háta megott lesbe állítottatott ki olly parantsolat mellett, hogy mihelyt az Orosz ármádiának bal szárnyát az ellenség meg támadja, 's azt meg kerülni igyekezik, azonnal a' Smolesnski régi úton a' Frantziákat hátul kerülje meg.

Hertzeg *Kutusow* az ármádiához lett mentele után mingyárt magához gyűjtötte az Orosz Generálisokat, és szép 's bátorító beszédet mondott a' hadi seregekhez, mellyet nagy hazai buzgósággal halgattak és sok vivat kiáltással vettek a' katonák. — Ugyöknek szentsége által elfoglatatván készek voltak azért élni és halni. Szeptember 7-ik napján, reggeli 4 órakor setét felhő fedvén bé az ég kárpitját, az ellenség (értik a' Frantziákat) az Orosz ármádiának bal szárnya ellen meg indúlt, mingyárt el is kezdődött a' verekedés, 's egész éjjelig tartott, mivel egyik rész sem akart a' másíknak engedni, mind a' két részről sok ember hullott el, a' tisztek közzül is ném kevesen fosztattak meg életektől, sokan estek sebbe. Gróf *Woronzow* Generál Major, a' midőn bajonettokkal rohant volna az ellenségre, nagy sebet kapott, hasonlóképen a' második ármádiának fő vezére hertzeg *Bagratiön* is, még is mindazáltal az ellenségnek minden erőlködő-

se haszontalan volt, sem gyalogságával, sém lovasságával erőt nem vehetett az ármádia bal szárnyán, valahányszor megújította az ütközést, mind annyiszor vissza veretett a' meg búsult Orosz katonáktól, úgy annyira, hogy még azt a' darab földet is, mellyet reggel elfoglalt, este elhagyni kényszerítettet. — Az ármádia derekát is haszontalan támadta meg az ellenség, minden ponton vissza veretett, kéntelen vólt az éjjel bé következésével magát hátra vonni, az Orosz seregek nyerték el a' tsata mezőt. A' következett reggel az ellenségnek úzésére Generál Platow küldetett el, a' ki annak utól menő seregét *Borodino* nevű falu mellett utól is érte.

Ilyenképen íratik le a' múlt September 7-ik napján a' Moskwa folyó víz mellett esett véres tsata a' Pétersburgi udvari újság leveleknek 72-ik darabjában. Különbözőképen adatik az elő a' Frantzia 18-ik bulletinben; ellenkezőt mutatott Moskau városának hét napokkal azután a' Frantziák által lett elfoglaltatása is.

Hasonló hitelt érdemel Gen. Lajtnant Gróf Wittgensteinnak *Sándor Császár*hoz September 13-ik napján *Sokoliskából* küldött tudósítása is, melyben a' többi közt így szóllott: Az én vezérlésemre bízott ármádiánál, *úgymond*, minden dolgok jól folynak, még most is a' régi helyen táboroznak seregeink, tsendesén van az ellenség, semmihez sem mér kezdeni, a' táborigeleségnek nem léte miatt sok szükségét szenved, sok betegek vannak. Minden nap sok szökött katonák és fura szirozók, az az portázni, járók hozatnak ármádiánkhoz. — Marsal *Macdonald*, mintegy 10 ezer

Pruszsus és Lengyel katonákból álló sereget hagyott *Dünaburg* mellett, a' többivel pedig a' *Wilnába* vivő úton *Esoros* ellen marsirozott, de merre fog fordulni, még most bizonyosan tudni nem lehet. Hihetőképen azon iparkodik, hogy a' Szakszóniai hadi seregekkel magát öszve kapcsolhassa, 's azoknak segítségével a' *Tormaszow* Generál vezérlése alatt lévő seregeket megtámadhassa.

A' hertzeg *Kutusow* vezérlése alatt lévő Orosz nagy armádiáról következő tudósítások adatkak ki a' Pétersburgi újság leveleknek 22-ik Septemberi darabjában:

A' Feldmarsal hertzeg *Kutusow* vezérlésére bízott, és *Moszk* előtt öszve kaptolatott két napnyúgoti armádiák jól látták, melly sebes lépésekkel igyekezzen az ellenség előre menni, oly bizodalomban lévén *Napoleon* Frantzia Császár, hogy a' Moskaui kőfalak közt esendő verekedés, bizonyosan véget fogna az Oroszokkal való háborúnak vetni. De nagyon megsalatkozott reménységében, mivel noha September 7-ik napján minden hadi erejét az Orosz armádia megrottására fordította, még is minden pontokról vissza verettek, és ezen két utolsó verekedésben 40 ezer embert, és 16 ágyút vesztek el. A' Frantzia hadi foglyoknak és szökött katonáknak beszédjek szerint 19 Generálist vesztek el a' Fr. Armádia, a' kik között hatan meg hóltak, 13-an sebbe estek; az elsőbkek között valók voltak *Friant*, *Montbrün*, *Caulincourt* osztályos Generálisok; az utolsóbkek, az az, a' sebbe estek között valók, *Davoust*, *Junot*, és General *Bonami*, az utolsó a' meg keseredett Orosz Armádiának dühösségétől févén, magát *Joachim Napoleon* Nápolyi Királynak adta ki, 's ezen ravassággal mentette meg a' maga életét. — A' mi veszteségünk (így adja elő a' fent nevezett Pétersburgi újság levél) mintegy 25000 emberre megyen, kik rész szerint meg hóltak, rész szerint

sebbe estek. Az elsőbkek közöttül valók voltak *Kutusow* és *Tutskow* Generálisok, az utolsóbbak közöttül hertzeg *Bagratiou*, 2 *Tutskoi*, hertzeg *Gortsakow*, *Bachmetiew*, Gróf *Woronzow*, és *Kretow* Generálisok.

Ezen két napok után hertzeg *Kutusow* nem akarván a' hadakozásnak kimenetelét egyetlen egy verkedéstől fel függeszteni, nem tartotta tanácsosnak addig, míg a' segítő seregek ő hozzá nem érkeztek, az ellenséget vagy meg támadni, vagy a' Moskauba való bemenetelben megakadályoztatni. — Mit kellyen hertzeg *Kutusownak* ezen előadásáról ítélni, a' Frantzia bulletinokból ki tettik.

A' Frantzia nagy Ármádiánál, September 27-ik napján Moskau városában kiadott 22-ik Bulletinnek toglalatja a' következőkből áll: *Lesseps* Generál Consul a' Moskau tartománynak Intendánsává, avagy fő vígyázójává tététt. Ez a' tudós ember az, a' ki a' híres *Peyrouset* e' világ körül való útazásában követte, Kamtsatkában a' szárazra kiszállott, és a' maga tudós útazását az Orosz Birodalmon keresztül a' napkeleti Oceanus tengertől fogva le írta, 's írását nyomtatásban is ki adta. Annakutánna mint Frantzia generális Consul Pétersburgba küldetett, és a' kereskedésbéli traktákban forgott. Ez a' Generális Consul Moskauban municipalitást, és egynehány Commissiókat állított fel, mellyek mind oda való hazafiakból állanak.

*

*

A' Wilnai 12-ik Octoberi levelek szerént, Gróf *Lauriston*, a' Pétersburgi Csász. Udvarnál volt Frantzia Csász. Követ az Orosz Armádia Generálissimusának hertzeg *Kutusownak* fő hadi szállására ment, a' hol a' forpostoknál hertzeg *Wolkonsky* Orosz Császár Eő Felsőége Generál Adjutánsa ötet méltóképen fogadván a' nevezett Orosz Generálissimus fő hadi szállására vitte. Mi szolgáltattott erre alkematosságot, senki sem tudja bizonyosan.